

Sygn. akt II K 194/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 12 sierpnia 2016 roku

Sąd Rejonowy w Piotrkowie Trybunalskim w II Wydziale Karnym w składzie:

Przewodniczący: Sędzia SR Nadia Kołacińska- Sumińska

Protokolant: staż. Dorota Słomka

w obecności Prokuratora Rafała Matusiaka

po rozpoznaniu dnia 2 czerwca 2016 roku i 1 sierpnia 2016 roku

na rozprawie sprawy

R. J. (1)

s. J. i K. zd. (...)

ur. (...)

w W.

oskarżonego o to, że:

w okresie od lipca 2014r do 31 grudnia 2014r i od 25 lutego 2015r do lipca 2015r w P. (...) woj. (...) upoczywie uchylał się od obowiązku płacenia alimentów ustalonych wyrokiem Sądu Rejonowego w P. (...) o sygn. akt. I C 344/14 z dnia 14.07.2014r na rzecz W. J. w wys. 300 zł przez co naraził ją na niemożność zaspokojenia podstawowych potrzeb życiowych przy czym zarzucanego mu czynu dopuścił się w ciągu 5-ciu lat po odbyciu co najmniej 6 miesięcy kary pozbawienia wolności będąc uprzednio skazanym za podobne przestępstwo umyślne

tj. o czyn z art. 209 § 1 kk w zw. z art. 64 § 1 kk

orzeka:

- oskarżonego **R. J. (1)** uznaje za winnego popełnienia zarzucanego mu czynu z tą zmianą jego opisu że przyjmuje że dopuścił się go w okresie od lipca 2014r do 31 grudnia 2014r i za to na podstawie art. 209 § 1 kk w zw. z art. 34 § 1 kk w zw. z art. 35 § 1 kk w zw. z art. 4 § 1 kk wymierza mu karę 12 (dwunastu) miesięcy ograniczenia wolności w postaci nieodpłatnej, kontrolowanej pracy na cele społeczne w wymiarze 30 (trzydziestu) godzin w stosunku miesięcznym.
- zwalnia oskarżonego od kosztów procesu, które przejmuje na rachunek Skarbu Państwa.

UZASADNIENIE

R. J. (1) wyrokiem rozwodowym S.O. w P. (...) z dnia 14 lipca 2014r. w sprawie I C 344/14 został zobowiązany dołożenia, tytułem alimentów, na rzecz córki W. J. kwot po 300 zł miesięcznie. Został też zobowiązany do opuszczenia lokalu mieszkalnego zajmowanego z żoną i córką w okresie do dnia 31 lipca 2014r. bez prawa do lokalu zamiennego i pomieszczenia zastępczego.

(dowód: odpis skrócony akty urodzenia k. 3 zbioru A, wyrok k. 20 zbioru A)

Oskarżony nie regulował dobrowolnie zasądzonej kwoty, wszczęto egzekucję.

W okresie od września 2014r. do 2 marca 2015r. oskarżony nie dokonał tytułem alimentów żadnej wpłaty.

(dowód: zaświadczenie o dokonanych wpłatach k. 4 zbioru A)

Oskarżony w okresie od kwietnia 2014r. do 24 lutego 2015r. był zarejestrowany w PUP w P. (...) jako osoba bezrobotna, bez prawa do zasiłku. W dniu 20 maja 2014r. oskarżony nie stawił się w PUP w wyznaczonym terminie i nie powiadomił o przyczynie niestawiennictwa, ponownej rejestracji dokonano w dniu 12 stycznia 2015r., kolejne niestawiennictwo miało miejsce w dniu 25 lutego 2015r.

(dowód: informacja z PUP k. 5-8 zbioru A)

Na rzecz W. J. zostało przyznane świadczenie z funduszu alimentacyjnego w kwocie po 300 zł miesięcznie.

(dowód: decyzja k. 22 zbioru A)

W kwietniu 2014r. oskarżony opuścił zakład karny, powrócił do swojego miejsca zamieszkania. Okazało się, że jego żona złożyła pozew o rozwód, załamał się tym. Spożywał alkohol. Nie pomagał żonie finansowo. W październiku 2014r., oskarżony, zobowiązany wyrokiem Sądu, opuścił lokal mieszkalny zajmowany z byłą żoną i córką. Był bezdomny, spał po klatkach, w piwnicach.

Od lipca 2015r. oskarżony zaczął robić dziecku prezenty, pyta o dziecko, chce się z nim widywać, dziewczynka też chce się spotykać z ojcem.

(dowód: częściowo wyjaśnienia R. J. k. 20v-21, zeznania J. J. k. 22, 22v, zeznania A. J. k. 22v)

W okresie objętym aktem oskarżenia pokrzywdzona mieszkała z córką, korzystała z pomocy społecznej, pobierała świadczenie z funduszu alimentacyjnego na dziecko.

(dowód: zeznania J. J. k. 22)

W okresie od stycznia do czerwca 2015r. oskarżony korzystał z pomocy opieki społecznej.

(dowód: zeznania M. C. k. 37v, pismo z MOPR k. 30 zbioru A)

Od stycznia 2015r. do stycznia 2016r. oskarżony realizował Kartę Aktywności Zawodowej Bezrobotnego, systematycznie rozliczał się z owej karty.

(dowód: zeznania M. C. k. 37v, pismo z MOPR k. 30)

W lipcu 2015r. oskarżony podjął pracę (bez umowy) w zakładzie cukierniczym z wynagrodzeniem miesięcznym w wysokości 400-500 zł miesięcznie. Od lutego 2016r. został w owym zakładzie zatrudniony na umowę o pracę z wynagrodzeniem 925 zł brutto miesięcznie, co daje 700 zł netto miesięcznie.

Od grudnia 2014r. mieszka z A. A. (1), z którą prowadzą wspólne gospodarstwo domowe. Kobieta nie pracuje, korzysta z pomocy społecznej, wymaga opieki.

(dowód: wyjaśnienia R. J. k. 20v-21, zeznania A. J. k. 22v, zeznania A. A. k. 23, zaświadczenie k. 57 zbioru A, dokumenty k. 19, pismo z MOPR k. 30)

R. J. (1) dokonał następujących wpłat z tytułu zasądzonych alimentów:

- w lipcu 2015r. kwotę 40 zł,

- w sierpniu 2015r. kwotę 40 zł,
- we wrześniu 2015r. kwotę 40 zł,
- w październiku 2015r. kwotę 100 zł,
- w listopadzie 2015r. kwotę 100 zł,
- w grudniu 2015r. kwotę 100 zł,
- w styczniu 2016r. kwotę 100 zł,
- w marcu, kwietniu i maju 2015r. kwoty po 100 zł.

(dowód: dowody wpłat k. 58 zbioru A, k. 19)

Oskarżony **R. J. (1)** ma 48 lat, posiada wykształcenie zawodowe, pracuje i osiąga dochód rzędu 700 zł, ma na utrzymaniu jedno dziecko i konkubinę.

Oskarżony wyrokiem S.R. w P. (...) z dnia 25 lutego 2010r. w sprawie II K 54/10 został skazany za przestępstwo z art. 209 § 1 k.k. na karę 6 miesięcy pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres 2 lat próby. Postanowieniem z dnia 23 kwietnia 2012r. zarządzono wykonanie kary.

W dniu 2 kwietnia 2014r. oskarżony został zwolniony z zakładu karnego po odbyciu w/w kary.

Wyrokiem S.R. w P. (...) z dnia 18 marca 2015r. w sprawie II K 41/15 został skazany za przestępstwo z art. 207 § 1 k.k. na karę 1 roku pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres 3 lat próby.

(dowód: dane podane przez oskarżonego k. 20v, karta karna k. 25-26 zbioru A, odpis wyroku k. 46 zbioru A, zawiadomienie o zwolnieniu k. 47 zbioru A, obliczenie kary k. 48 zbioru A)

Oskarżony w toku postępowania przygotowawczego przyznał się do popełnienia zarzucanego mu czynu. Wyjaśnił, że nie płacił alimentów, bo nie miał z czego, nie pracował. Od lipca 2015r. pracuje i płaci alimenty w takiej wysokości, w jakiej jest w stanie.

Przed Sądem podał, że w okresie objętym aktem oskarżenia nie płacił alimentów, bo był bezdomny, jak pracodawca się dowiedział, że oskarżony odbywał karę pozbawienia wolności, to był zwalniany. Od lipca 2015r. zaczął płacić alimenty przez komornika, bo zaczął pracować w cukierni. Oskarżony załamał się rozwodem z żoną. Opuścił ZK w kwietniu 2014r., zarejestrował się w PUP, utracił status bezrobotnego w maju 2014r., bo się nie „odhaczył”, wtedy trwała sprawa o rozwód, był załamany. W wyroku Sąd orzekł o obowiązku opuszczenia lokalu mieszkalnego, bez prawa do lokalu socjalnego, wtedy spał po klatkach, w piwnicach, pomagały mu obce osoby, np. dawały jedzenie. Pod koniec grudnia 2014r. poznał kobietę, zamieszkał z nią. W PUP był zarejestrowany od stycznia do lutego 2015r., potem brał tzw. deklaracje z MOPR, chodził po zakładach w poszukiwaniu pracy, na dowód zbierał pieczątki. Obecnie kupuje córce zabawki.

(dowód: wyjaśnienia oskarżonego k. 42v zbioru A)

Sąd Rejonowy zważył, co następuje:

Zebrany w sprawie materiał dowodowy pozwala na przyjęcie, iż oskarżony R. J. (1), popełnił przypisany mu czyn.

Mając na uwadze treść art. 4 kpk, art. 410 kpk, dokonując zgodnie z treścią art. 7 kpk oceny wyjaśnień oskarżonego, zeznań świadków oraz całego zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego, z uwzględnieniem zasad prawidłowego rozumowania oraz wskazań wiedzy i doświadczenia życiowego, Sąd uznał, że wyjaśnienia

oskarżonego w przeważającej części zasługują na uwzględnienie – nie ulega wątpliwości, że po opuszczeniu zakładu karnego wrócił do domu, dowiedział się, że żona wniosła pozew o rozwód, załamał się tym, następnie wyprowadził się z domu (w październiku 2014r.), zgodnie z nakazem zawartym w wyroku rozwodowym, nie miał gdzie mieszkać, był bezdomny, aż w grudniu 2014r. poznał obecną konkubinę, wprowadził się do niej, rozpoczął poszukiwanie pracy w ramach aktywizacji zawodowej prowadzonej w ramach MOPR (KAZB), znalazł pracę, rozpoczął regulowanie alimentów.

Wyjaśnienia oskarżonego potwierdzili przesłuchani świadkowie oraz załączone dokumenty.

Nie ma zaś żadnego obiektywnego dowodu, że w okresie przypisanym w pkt 1 wyroku oskarżony aktywnie szukał pracy, nie był wówczas zarejestrowany w PUP, tym samym uniemożliwił potencjalne przedstawienie oferty pracy.

W ocenie Sądu, w okresie przypisanym w pkt 1 wyroku, oskarżony miał obiektywną możliwość podjęcia pracy (poszukiwania jej), a nie czynił tego, z sobie tylko wiadomych względów. Nie jest wytłumaczeniem fakt, że przez krótki okres czasu nie miał gdzie mieszkać. Owa bezdomność została przez oskarżonego zawiniona, jest wynikiem eksmisji orzeczonej przez Sąd w wyroku rozwodowym, a przesłanką takowej eksmisji jest, w świetle art. 58 § 1 k.r.i.o.: „wyjątkowy wypadek, gdy jeden z małżonków swym rażąco nagannym postępowaniem uniemożliwia wspólne zamieszkiwanie”. Tym samym, nakaz opuszczenia lokalu, był skutkiem nagannych działań oskarżonego. Sądu orzekającego w niniejszej sprawie takie rozstrzygnięcie nie dziwi, zważywszy chociażby na fakt, że oskarżony został skazany prawomocnym wyrokiem za znęcanie się nad byłą żoną (sprawa II K 41/15).

Oskarżony nie zrobił nic, by tej bezdomności przeciwdziałać. Otóż w dniu 2 kwietnia 2014r. oskarżony opuścił zakład karny, zarejestrował się, jako osoba bezrobotna, następnie, z sobie tylko wiadomych względów, nie potwierdził w dniu 20 maja 2014r. gotowości do pracy. Nie pojawił się w PUP aż do dnia 12 stycznia 2015r. Oskarżonego nie tłumaczy fakt, że „załamał” się faktem, iż żona wniosła pozew o rozwód, a następnie „załamanie” to trwało, wskutek orzeczenia rozwodu. Już w lipcu 2014r. oskarżony wiedział, że Sąd nakazał mu opuszczenie lokalu zajmowanego wspólnie z byłą już żoną, jednak nie przedsięwziął żadnych środków zaradczych, by nie znaleźć się na ulicy – nie stawał się w PUP, tym samym uniemożliwił potencjalne znalezienie dla siebie oferty zatrudnienia i możliwości zarobkowania. Oskarżony nie wykazał się najmniejszą aktywnością, by zapobiec znalezieniu się na ulicy, a takiej aktywności należy wymagać od zdrowego, dorosłego mężczyzny. Tym samym nie można przyjąć, by nielożenie alimentów w okresie przyjętym w pkt 1 wyroku było przez oskarżonego niezawinione i nastąpiło z przyczyn od oskarżonego niezależnych. Przyczyną niezależną od oskarżonego może być jego choroba, uniemożliwiająca pracę, pobyt w szpitalu, umieszczenie w zakładzie karnym (choć ta okoliczność nie przez wszystkich komentatorów jest uznawana za niezależną od oskarżonego, wszak jest wynikiem zamierzonego, niezgodnego z prawem działania).

Ponieważ przestępstwo z art. 209 § 1 KK jest przestępstwem z zaniechania, to obowiązuje przy nim reguła - ultra posse nemo obligatur. Czynu określonego w tym przepisie dopuszcza się zatem ten tylko, kto mógłby wykonać ciężący na nim obowiązek, ale nie czyni tego mimo realnych możliwości. Taką właśnie trafną tezę głosi SN w wyr. z 9.5.1995 r., III KRN 29/95, OSNKW 1995, Nr 9-10, poz. 64. Sąd Najwyższy wskazał, że: "Uchylanie się od obowiązku łożenia na utrzymanie osoby uprawnionej do alimentacji zachodzi wtedy, gdy zobowiązany, mając **obiektywną możliwość wykonania tego obowiązku**, nie dopełni go ze złej woli (...). Sam fakt niewykonania określonego obowiązku nie jest równoważny z uchylaniem się od niego. W pojęciu bowiem uchylania się zawarty jest negatywny stosunek psychiczny osoby zobowiązanej do nałożonego na nią obowiązku, sprawiający, że nie dopełnia ona tego obowiązku, mimo że ma obiektywną możliwość jego wykonania (...). Jeżeli więc istnieje podejrzenie popełnienia tego przestępstwa, należy zbadać przede wszystkim przyczyny niewywiązywania się z obowiązku alimentacyjnego przez domniemanego sprawcę, które może niekiedy zdarzać się **z powodów obiektywnych** (np. ciężkie choroby i pobytu w szpitalu)". Zob. uchw. SN z 9.6.1976 r., VI KZP 13/75, OSNKW 1976, Nr 7-8, poz. 86.

Sąd w całości podzielił zeznania świadków występujących w sprawie.

Szczególnie istotne, dla ustalenia okresu popełnienia przestępstwa, okazały się zeznania M. C. (2) analizowane w powiązaniu z informacjami z MOPR (k. 30 akt sądowych, k. 30 zbioru A). Z dowodów tych wynika, że w okresie od

stycznia 2015r. do co najmniej 23 lipca 2015r., oskarżony korzystał z pomocy społecznej, dodatkowo, od stycznia 2015r. do stycznia 2016r. oskarżony realizował Kartę Aktywności Zawodowej Bezrobotnego, a więc poszukiwał pracy, co dokumentowane było przez pracodawców, u których złożył wizytę w tymże celu. Od lipca 2015r. (k. 37 zbioru A, zaświadczenie), oskarżony podjął pracę (bez umowy) w zakładzie cukierniczym i uzyskiwał wynagrodzenie rzędu 400-500 zł miesięcznie, wtedy też zaczął regulować alimenty na rzecz dziecka (w niepełnej wysokości).

W ocenie Sądu, w okresie od stycznia 2015r. do lipca 2015r. oskarżony nie miał obiektywnej możliwości regulowania alimentów, co wynika z przeprowadzonych, w/w dowodów. Był bezrobotny, co potwierdziły dokumenty przedstawione przez MOPR w P. (...)w ramach uzyskiwanej pomocy społecznej, podjął określoną aktywność celem znalezienia pracy (KAZB). Tym samym, w okresie od stycznia do lipca 2015r. nie można skutecznie postawić mu zarzutu, że uchylał się od płacenia alimentów, skoro nie pracował, a pracę próbował znaleźć (co zostało udowodnione).

Za wiarygodną Sąd uznał treść dokumentów ujawnionych i zaliczonych w poczet materiału dowodowego, jako sporządzonych przez uprawnione do tego organy, w przepisanej przez prawo formie.

Do bytu przestępstwa określonego w art. 209 § 1 k.k. nie wystarczy ustalenie, że oskarżony nie łoży na utrzymanie uprawnionych do alimentacji, lecz konieczne jest ustalenie, że od tego obowiązku uchylał się i to "uporczywie" (oba zwroty mają wydzźwięk pejoratywny, świadczący o złej woli sprawcy).

W niniejszej sprawie ustalono, iż oskarżony, w okresie wskazanym w pkt 1 wyroku, nie płacił alimentów, że nie czynił tego, mając obiektywną możliwość.

W doktrynie i orzecznictwie panuje **kierunek "obiektywno-subiektywny"** wykładni znamienia „uporczywości”. Sąd Najwyższy uznał, że "znamię uporczywości łączy w sobie dwa elementy. Jeden z nich charakteryzuje postępowanie sprawcy od strony podmiotowej, a polega na szczególnym nastawieniu psychicznym, ujawniającym się w nieustępliwości, chęci postawienia na swoim (obojętnie z jakich pobudek), podtrzymywaniu własnego stanowiska na przekór ewentualnym próbom jego zmiany (np. mimo wszczęcia egzekucji cywilnej, przeprowadzenia rozmów ostrzegawczych itp.). Przejawem takiego nastawienia psychicznego bywa porzucenie pracy lub jej zmiana na gorzej płatną.

Drugi element, obiektywny, polega na trwaniu takiego stanu rzeczy przez pewien dłuższy czas (np. przez wstrzymywanie się z zapłatą kolejnych rat alimentacyjnych co najmniej przez trzy miesiące lub płaceniu ich nieregularnie albo w kwotach znacznie niższych od określonych)"- uchwała SN z 9.6.1976 r., VI KZP 13/75, OSNKW 1976, Nr 7-8, poz. 9.

Obowiązkiem moralnym i prawnym każdego z rodziców jest podzielenie się z dzieckiem każdymi dochodami, nawet skromnymi.

Biorąc pod uwagę wszystkie okoliczności sprawy, Sąd przyjął, iż przesłanki z art. 209 § 1 k.k. zostały spełnione.

Nie ulega wątpliwości, że córka oskarżonego została narażona na niemożność zaspokojenia podstawowych potrzeb życiowych – nie jest wszak możliwe utrzymanie jedynie w oparciu o pomoc społeczną, gdyby jednak nie owa pomoc, J. J. (3) z córką nie byłyby w stanie opłacić mieszkania, kupić jedzenia, nie mówiąc o takich „luksusach” jak zakup ubrań, kosmetyków, leków.

Jako okoliczność obciążającą przy wymiarze kary, Sąd poczytał oskarżonemu działanie w ramach powrotu do przestępstwa.

Sąd znalazł jednak w tej sprawie takie okoliczności łagodzące, które pozwoliły na wymierzenie kary ograniczenia wolności.

Czasookres trwania przestępstwa jest krótki, a oskarżony od momentu podjęcia zatrudnienia (lipiec 2015r.) rozpoczął regulowanie alimentów. W ocenie Sądu, oskarżony zrozumiał, że nie płacąc alimentów, będzie narażał się na kolejne

postępowania karne, a jego dziecko będzie narażone na trudności finansowe. Nie jest sztuką orzeczenie bezwzględniej kary pozbawienia wolności, w sytuacji, gdy ojciec dziecka znalazł pracę i zaczął łożyć na uprawionego. Osadzenie w zakładzie karnym spowoduje, że R. J. (1) będzie miał poczucie, iż nie warto się starać i próbować zmienić swoje życie.

Nie było potrzeby orzekania obowiązku w trybie art. 72 § 1 k.k. Oskarżony doskonale wie, że musi płacić alimenty na dziecko (co obecnie czyni), a jeszcze lepiej wie, że zaprzestając tego, narazi się na kolejne postępowanie karne.

Mając na uwadze wyżej wymienione okoliczności podmiotowe i przedmiotowe, Sąd uznał, iż kara ograniczenia wolności w ilości 12 miesięcy, przy zastosowaniu art. 4 § 1 k.k., będzie adekwatna do stopnia zawinienia i społecznej szkodliwości.

Na zasadzie art. 624 § 1 k.p.k. Sąd zwolnił oskarżonego od kosztów procesu, mając na względzie niewielkie dochody, jakie uzyskuje, a z których musi utrzymać siebie oraz płacić alimenty (bieżące i zaległe).